ZEYD BİN SABİT (radıyallahü anh)

Eshâb-ı kiramın, büyüklerinden. Yaklaşık 612 senesinde Medine'de doğdu. Hicrî 45 veya 55 senesinde Medine'de vefât etti. Hazreti Zeyd bin Sâbit'in nesebi: Zeyd bin Sabit bin Dahhak bin Zeyd bin Lûzân bin Amr bin Abdiavf bin Ganm bin Mâlik bin Neccâr, el-Ensârîyyi'l-Hazrecî, Benî Neccâr'dır. Annesi Nevvâr binti Mâlik bin Mûâviye bin Adî'dir. Künyesi Ebû Saîd veya Ebû Sâbit'tir. Ayrıca Ebû Hârice veya Ebû Abdurrahmân da denilmektedir. Lakabı ise el-Kârî' veya el-Mukrî' veya el-Farzî veyahut da Kâtibü'l-Vahy Hibrü'l-Ümme'dir. Babası Sabit hicretten önce Evs ile Hazrec kabileleri arasında (Yevmü'l Buâs) adıyla bilinen bir muharebede ölmüştü. Babası öldüğünde Zeyd (radıyallahü anh) henüz altı yaşlarında bir çocuk idi. Annesi tarafından büyütüldü, yetiştirildi.

Peygamberimiz (aleyhisselâm) İslâmiyeti yaymak üzere Eshâb-ı kiramdan Mus'ab bin Umeyr'i (radıyallahü anh) Medine'ye göndermişti. Bu sırada henüz onbir yaşlarında olan Zeyd bin Sabit de, Mus'ab bin Umeyr vâsıtası ile müslüman oldu. Müslüman olunca hemen Kur'ân-ı kerîmin vahy olunan

âyetlerini ezberlemeye başladı. Bir taraftan ezberliyor, bir taraftan da Benî Neccâr kabilesinin çocuklarına öğretiyordu. Kur'ân-ı kerîme o kadar muhabbeti, sevgisi vardı ki, Peygamberimiz (aleyhisselâm) Mekke'den Medine'ye hicret etmeden önce, onyedi sûreyi ezberlemişti. Hicretten sonra Peygamberimiz (aleyhisselâm), O'nun bu halini büyük bir memnuniyetle karşılamıştır.

Bedir Savaşı yapıldığında Zeyd bin Sabit onüç yaşında idi. İslâm ordusu hareket etmek üzere iken o da katılmak istedi. Fakat yaşı küçük olduğu için Resûlullah efendimiz O'na izin vermedi. Emre itaat edip Medine'de kaldı. Uhud Savaşına da, bu sebeple katılamadığı rivâyet edilmiştir. Hendek harbine katılmıştır. Harbe hazırlık için önce hendek kazma işinde çalışmış sonra savaşa katılıp, büyük fedâkârlıklar göstermişti. Peygamberimiz: "Bu ne güzel bir genç" diyerek onu taltif buyurmuşlardır. Bu harp, müslümanların topyekün bir savunmasıydı.

Tebük gazvesinde Mâlik bin Neccâr'ın sancağını Ümâre bin Hazm taşıyorken Resûl-i Ekrem, sancağı alıp, Zeyd bin Sâbit'e vermiş Ümâre'nin "Yâ Resûlallah yoksa aleyhimde birşey mi duydun?" demesi üzerine de, "Hayır! Kur'ân-ı kerîm öncedir. Zeyd ise Kur'ân-ı kerîmi senden daha çok bilir" diye buyurmuştur. Hudeybiye antlaşmasında, Mekke'nin fethinde Huneyn gazvesinde ve Tâif muhasarasında ve Veda' Haccı'nda bulunmuştur. Resûl-i Ekrem'in vefâtından sonra Hazreti Ebû Bekir devrinde meydana gelen Yemâme harbine de katılmıştı. Bu harpte yalancı peygamberlik iddia edip ortaya çıkan Müseylemet-ül-Kezzaba karşı savaşırken kendisine bir ok isâbet edip yaralanmıştı.

Resûl-i Ekrem'in hayatı müddetince, vahiy kâtipliğinden başka yazışmalarını da o yazardı. Hazreti Peygamber, bazı hükümdârlar tarafından gönderilen mektûbların hatasız tercüme edilmesi için Zeyd'e Süryânî ve İbranî lisanlarını öğrenmesini emir buyurmuşlardı. Çok zekî olan bu zât, 15 gün gibi kısa bir zamanda, her iki dili de öğrenmeye muvaffak olmuştu. Bundan sonra bu lisanlarla Medine'ye gönderilen hükümdârların mektûblarını tercüme ediyordu. Hazreti Ömer'in ve Hazreti Osman'ın hilâfetleri zamanında da onların yazı işlerini ifâ ediyordu.

Halife Hazreti Osman, onu Beytülmâl Emîni tayin etmişti. Bir hadîs-i şerîfte buyurulduğu gibi, Eshâb-ı kiram arasında ferâiz ilmini (miras hukukunu) en iyi bilen o zât idi. Hazreti Ömer, her zaman Hazreti Ali ile beraber Zeyd bin Sâbit'i danışma meclisine davet ederdi.

Abdullah bin Abbas hazretleri geniş bilgisiyle beraber Zeyd bin Sabit hazretlerinin evine kadar gidip ondan istifâde ederdi. Bir defa Zeyd bin Sabit (radıyallahü anh) hayvana bineceği zamanda üzengisini tutmuş, Zeyd bin Sabit, kendisini men edince, İbn-i Abbâs (radıyallahü anh): "Biz âlimlerimize böyle hürmet ederiz" demiş, Zeyd hazretleri de İbn-i Abbas'ın elini tutarak öpmüş: "Biz de Peygamber efendimizin Ehl-i beytine böyle hürmet etmekle emrolunduk" demiştir.

Zeyd bin Sâbit hazretleri Sahabe devrinde bile Medine'nin Baş Kâdısı idi. Ferâiz, Kırâat ve Tefsîr ilmînde de baş İmam idi. İmâm-ı Şafiî, ferâiz husûsunda Zeyd'in (radıyallahü anh) kavlini tercih ederdi. Zeyd bin Sabit (radıyallahü anh) kırâat ilminde Eshâb-ı kiramın en yükseklerindendi. Kur'ân-ı kerîmin tamamını güzelce ezberlemiş, kendisinden İbn-i Abbas, Ebû Abdi'r-Rahmân es-Sülemî gibi Sahâbe-i kiram Kur'ân-ı kerîm okumuşlardır.

İslâm ilimleri içinde en yüksek olan Kırâat ilmiydi. Bu ilim sayesinde, Kur'ân-ı kerîm bozulmaktan ve değişmekten korunmuştur. Bu ilmin mütehassıs âlimleri, kelâm-ı ilahinin kırâat şekillerini ve tevâtür halindeki ihtilafları zabt ve kaydetmişlerdir. Böylece Kur'ân-ı kerîm'in okunması husûsundaki tereddütleri bertaraf etmişlerdir. Hazreti Zeyd bin Sâbit'in bu ilimdeki üstünlüğü, Eshâb-ı kirâm'ın ve Tabiînin ileri gelenlerinin itirafı ve takdîri ile sabittir. Eshâb-ı kiram arasında kırâat ilminde imamlık derecesine yükselenler, Hazreti Ebû Bekr-i Sıddîk, Hazreti Ömer bin Hattâb, Hazreti Osman bin Affân, Hazreti Ali bin Ebî Tâlib, Übeyy bin Ka'b (radıyallahü anh), Zeyd bin Sabit (radıyallahü anh), Abdullah bin Mes'ûd (radıyallahü anh), Ebûdderdâ (radıyallahü anh), Ebû Mûsel-eş'arî'dir. Bunlar Resûlullah'tan (aleyhisselâm) bizzat kırâat eden sikadırlar, ya'nî sağlam vesîkalardır. Zeyd bin Sabit (radıyallahü anh), Resûlullah'ın (aleyhisselâm) kâtibi ve vahy emîni idi. Kendisi, Resûlullahın (aleyhisselâm) zamanında Kur'ân-ı kerîmi toplayan Medineli müslümanlardandı ve bununla iftihar ediyordu. Küçük yaşından itibâren Kur'ân-ı kerîm ile meşgûl olmuş, henüz onbir yaşında iken Kur'ân-ı kerîm'in 17 ve 18 sûresini ezberlemiş bulunuyordu. Daha sonra bütün Kur'ân-ı kerîmi ezberlemek şerefine nail olanlardan oldu. Hazreti Ebû Bekir Kur'ân-ı kerîmin toplanması vazîfesini, işte bu

husûsiyetlerinden dolayı Hazreti Zeyd'e vermişti. Hazreti Ömer, Hazreti Zeyd'in kırâati ile Ubeyy bin Ka'bın kırâatini karşılaştırır ve Hazreti Zeyd'in kırâatini tercih ederdi. Çünkü O, Kureyş kırâatine tam uygundu. Bu itibarla Onun kırâatini diğer kırâatlere tercih etmek icab ederdi. Hazreti Ubeyy bin Ka'b, hayatta bulunduğu müddetçe insanların kırâatda danışma mercii olmuşsa da, vefâtından sonra bütün müslümanlar Medine-i Münevvere'de Hazreti Zeyd'in etrâfında toplanmışlar ve kendisi bütün ilim ehlinin kıblesi olmuştur. Şimdi onun zamanından bu zamana kadar ondört asırdan beri, hâlen ondan rivâyet edildiği şekilde Kur'ân-ı kerîm okunmaktadır.

Süleymân bin Yesâr diyor ki: "Hazreti Ömer ile Osman, fetvâ, ferâiz ve kırâat husûsunda, hiçbir kimseyi Zeyd üzerine takdim etmezlerdi."

Zeyd bin Sabit (radıyallahü anh), Tefsîr ilminde de çok ilerde idi. Vahy kâtibi olmak şerefine sahip, fevkalâde zekî, Hulefa-i Râşidîn'e yakın olmasından dolayı, bir çok âyet-i kerîme'nin nüzûl sebebini bilir, hakîkat ve hikmetlerine vâkıf bulunurdu. Kendisinden tefsîre dair bir kısım ma'lûmât rivâyet edilmiştir. Buna misâl olanlardan biri şudur: Nisa sûresi 88."Size ne oluyor ki, o münâfıklar hakkında iki fırkaya, ayrılmış bulunuyorsunuz." âyet-i kerîme'sinin nüzûl sebebini şöyle açıklamıştı: "Eshâb-ı kiram arasında bulunan bir takım kimseler, Uhud harbine giderken yolda geri dönmüşlerdi. Bunlar Abdullah bin Ubey bin Selûl'e tâbi üç yüz kadar münâfıktı. İnsanlar, bunların hakkıda iki fırkaya ayrılmış, bir kısmı bunların öldürülmesini bir kısmı da öldürülmemesini Resûlullah'dan (aleyhisselâm) istiyorlardı. Bunun üzerine bu âyet-i kerîme nâzil oldu.

Hadîs ilminde, fıkıh ilminde, ferâiz, kaza (hüküm verme) ve fetvâ ilimlerinde de son derece bilgili idi. Resûl-i Ekrem'in senelerce huzûr-ı se'âdetinde bulunmuş, o ilâhi menba'dan kalbine pek çok şeyler akmıştı. Resûl-i Ekrem efendimiz'den 92 hadîs rivâyet etmiş. Kendisinden de Ebû Hüreyre, İbni Ömer, Ebû Sa'îd, Enes bin Mâlik, Sehl bin Sa'd, oğlu Harice, Ebû Amr gibi Eshâb-ı kiram, Sa'îd bin Müseyyib, Kâsım İbn-i Muhammed, Süleymân bin Yesâr gibi Tabiîn hadîs rivâyet etmişlerdir. Kendisi hadîs ilminin kurucularından sayılır. Hazreti Zeyd, rivâyet ettiği hadîs-i şerîfleri doğrudan doğruya Peygamberimizden işitmiş, O'nun vefâtından sonra Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Ömer ve Hazreti Osman'dan da hadîs-i şerîf öğrenmiştir. Hazreti Zeyd bin Sabit, kendi bulunduğu bir mecliste bir sahih hadîs söylendiği zaman onu derhal tasdîk ve teyid ederdi. Nitekim bir gün Ebû Sa'îd-i Hudrî (radıyallahü anh) şu hadîs-i şerîfi rivâyet etmişti: Resûl-i Ekrem (aleyhisselâm) (Nasr) sûresi nâzil olduğu zaman onu okumuş ve şöyle buyurmuştu: "İnsanlar bir tarafta, ben ve Eshâbım bir taraftayız." Sonra Resûlullah efendimiz, "Fetihten sonra hicret olmaz, ancak cihâd ve niyet vardır." buyurdu. Orada hazır bulunan Mervan bin Hakem, Ebû Saîd-i Hudrî'ye: "Yalan söylüyorsun" deyince, Zeyd bin Sabit ve Râfi' bin Hadic (radıyallahü anh) "Ebû Sa'îd doğru söyledi" diyerek onun hakkında hüsn-i şehâdette bulunmuşlardı. Hazreti Zeyd, Resûlullahın yaşayışına en çok vakıf olanlardandı. Ondan az hadîs-i şerîf nakletmekle beraber, onların hepsi, en kuvvetli ve mevsuk olup müttefekunaleyhtir. Bütün hadîs râvileri için en kat'î huccet, burhandır. Bildirdiği şu hadîs-i şerîf bu cümledendir.

"Namazın efdali, farz namazlar müstesna olmak üzere, insanın hânesinde kıldığı namazdır."

Hazreti Zeyd bin Sâbit'in, fıkıh ilminde ve onun bir şubesi olan Ferâiz (miras hukuku) ilminde de derin bir vukûfiyeti vardı. Medine'de fetvâ mercii, o idi. Tabiînden Sa'îd bin Müseyyib'in bütün fetvâ ve hükümleri, O'nun nakil ve rivâyetine dayanıyordu. Sa'îd bin Müseyyib, yeni bir mesele ortaya çıktığında, bütün Eshâbın re'y ve ictihâdını araştırdıktan, Hazreti Zeyd'in ne dediğini tahkîk edip, onun hükmünü anladıktan sonra fetvâ verirdi. Yine o devirde Medine'de büyük bir imam olan Mâlik bin Enes (radıyallahü anh), fıkıh ve hadîsde yüzbinlerce insanın mutlak imamıydı. İmâm-ı Mâlik, Hazreti Ömer'den sonra, Hazreti Zeyd bin Sâbit'i imam tanırdı. İmâm-ı Şafiî ferâiz ilmine âit bütün meselelerde, Zeyd bin Sâbit'e (radıyallahü anh) tâbi olmuştur.

Vefât eden kimsenin bırakdığı malın kimlere verileceğini ve nasıl dağıtılacağını öğreten ilme (İlm-i ferâiz) denir. Allahü teâlânın Kur'ân-ı kerîmde en açık ve en geniş bildirdiği şey, ölüden kalan mirasın nasıl dağıtılacağıdır. Burada yapılacak işlerin çoğu farz olarak emir olunduğu için, hepsine (ferâiz ilmi) denilmiştir. Bir hadîs-i şerîfte:"Ferâiz ilmini öğrenmeğe çalışınız! Bu ilmi gençlere öğretiniz! Ferâiz ilmi, din bilgisinin yarısı demektir. Ümmetimin en önce unutacağı, bırakacağı şey, bu ilim olacaktır."buyuruldu. Bu ilim, Resûl-i Ekrem efendimizin sözleri, fiilleri ve Eshâb-ı kiramın ictihâd ederek ortaya koydukları fetvâlar ile gelişerek, müstakil ve geniş bir ilim dalı olmuştur. Miras ve vasıyyet hukukunun en ince meselelerini tedvin etmek şerefi Zeyd bin Sabit hazretlerine

nasip olmuştur. Hazreti Ömer, birçok miras davalarında Zeyd bin Sâbit'e (radıyallahü anh) müracaat ederdi. Hazreti Ebû Bekir, Yemâme mürtedlerinin katli için ictihâdında Hazreti Zeyd'in fetvâsı ile mutabık kalmıştı. Amuse vebası esnasında Abdullah bin Abbas, vebaya karşı alınacak tedbirleri Hazreti Zeyd'den sormuş ve aldığı cevaplar onu tatmin etmişti. Hazreti İkrime de onun talebelerindendi. Kendisinden her taraftaki müslümanlar, bizzat gelerek veya mektûbla fetvâ sorarlardı, re'yine müracaat ederlerdi. Hazreti Muâviye'nin yazdığı mektûba verdiği cevapta, mirasta dede ile kardeşlere verilecek hisseleri açıklamıştı.

Hazreti Zeyd, daha Hazreti Ömer devrinde iken ferâiz ile ilgili meseleleri tertip ederek, bu ilmin esaslarını bizzat yazmış, tedvin etmiştir. Zaten bu ilimdeki üstünlüğünü, Resûlullah Efendimiz, "Ümmetimin içinde ferâizi en iyi bilen Zeyd bin Sâbit'tir" buyurarak tasdîk ve taltif buyurmuştur.

Fıkıh ilminin her meselesinde, Eshâb-ı kiramın en yüksek müctehidlerindendi. Daha Resûl-i Ekrem (aleyhisselâm) zamanında fetvâ vermek şerefine kavuşmuştu. Daha sonra kendisi Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Ömer, Hazreti Osman, Hazreti Ali ve Hazreti Muâviye devirlerinde Medine'nin en büyük müftüsüydü. Eshâb-ı kiramın fakîhlerinin ilk tabakasındandı. Fetvâları toplandığı zaman büyük cildler ortaya çıkar. O'nun fıkıha dair ictihâd ve kavilleri, Sa'îd bin Müseyyib vasıtasıyle, doğudaki ve batıdaki bütün müslüman memleketlerinde yayılmış ve herkes bunlarla amel etmiştir. Zaten Eshâb-ı kiram arasında dört kişi fıkıh ilminde şöhret bulmuştur. Fıkıh ilminin kaynağı, bu dört büyük sahâbî ve onların ictihâdlarını alıp rivâyet eden talebeleri kabûl edilmiştir. İslâmın ilk devirlerinde Medine-i Münevvere ilim merkezi olduğundan. Hazreti Zeyd'in buradaki ilim neşri bütün İslâm memleketlerine yayılmıştı. Eshâb-ı kiram devrinde, fıkıh ilmindeki mütalalar, iki sahabenin meclisinde yapılıyordu. Biri Hazreti Ömer'in, diğeri de Hazreti Ali'nin meclisleri idi. Zeyd bin Sabit (radıyallahü anh), Hazreti Ömer'in ilim meclisine devam edenlerdendi. Burada en zor ve halli güç fıkıh meselelerinin mütalaası yapılıp halledilirdi. Zeyd bin Sabit (radıyallahü anh) Mescid-i Nebevî'ye geldiği zaman her müşkülü olan ona gelir, meselesini sorar, cevabını alırdı. Onun namaz, hayvan kesimi ve av hayvanları, hibe (bağış), ziraat ortaklığı meselesine âit fetvâları, fıkıh meselelerinin yazıldığı kitaplarda yer almaktadır. Ayrıca ferâiz problemlerinin çözülmesi bir hesap bilgisi istemekteydi. Bu ilimde yüksek bir bilgiye sahipti. En çetin problemleri en kısa zamanda çözme melekesine haizdi. Râsih ilimli, yani ilmini nübüvvet kaynağından almış ve Kur'ân-ı kerîmde "İlimde râsih olanlar" buyurularak medh edilen âlimlerden olmuştur.

Peygamberimiz (aleyhisselâm) vefât ettiği arada Eshâb-ı kiramdan Kur'ân-ı kerîmi tamamen ezberlemiş olan çok hafız vardı. Fakat bunların çoğu Hazreti Ebû Bekir zamanında, dinden dönme olayları sebebiyle çıkan savaşlarda şehîd olmuştu. (Yemâme Savaşında yetmiş hafız şehîd edilmişti.) Böylece hafızların sayıları bir hayli azalmaya başlamıştı. Bu durum karşısında Hazreti Ömer, Halife Hazreti Ebû Bekir'e müracaat edip, o zaman dağınık sahifelerde yazılı olan Kur'ân-ı kerîm âyetlerinin bir kitap halinde toplanmasını rica etti. Hazreti Ebû Bekir, bu iş için Zeyd bin Sâbit'i (radıyallahü anh) çağırıp: Ey Zeyd, sen genç ve akıllı birisin, senin ayıplanacak ve seni töhmet altında bırakacak hiçbir hâlin yoktur. Resûl-i ekremin hayâtında O'nun vahiy kâtibi idin. Sen Kur'ân-ı kerîm âyetlerini bir araya topla." buyurdu. Bunun üzerine Hazreti Zeyd bin Sabit bir heyet kurarak büyük bir titizlik ve gayretle Kur'ân-ı kerîm âyetlerini bir araya toplayıp mushaf hâline getirdi. Bu mushafı Hazreti Ebû Bekir'e teslim etti.

Zeyd bin Sabit, Hazreti Osman'ın halifeliği sırasında da, O'nun en başta gelen yardımcılarından olmuştur. Hazreti Ebû Bekir devrinde bir kitap hâlinde bir araya getirilen Kur'ân-ı kerîmin tek nüshası, Hazreti Osman'ın emri ile yine Zeyd bin Sabit başkanlığında bir heyet tarafından çoğaltılıp altı tane daha mushaf-ı şerîf yazılarak, belli merkezlere gönderilmiştir. Böylece bu şerefli vazîfeyi de yapmak ona nasîb olmuştur.

Hazreti Zeyd, 45 (m. 665) senesinde Hazreti Muâviyenın halifeliği sırasında Medine'de vefât etti. Bu sırada yaşları ellinin üzerindeydi. Cenâzesinde Abdullah İbni Abbâs, Sa'îd bin Müseyyeb ve Ebû Hüreyre (radıyallahü anh) de bulundular. Namazını Mervân bin Hakem kıldırdı.

İmam-ı Buhârî'nin Târihi'nde naklettiğine göre, Abdullah İbni Abbas hazretleri: "Bugün ilim hazinesi defn olundu" diye teessürlerini ifade etmiş ve meşhûr şair Hassan bin Sabit de acıklı bir mersiye okumuş, herkes üzüntülerini belirtmişlerdi.

Hazreti Zeyd bin Sabit, büyük işler başaran ve büyük hizmetler bırakan bir sahâbîdir. Ümmetin ıslâhı husûsundaki gayretleri yerinde ve zamanında müdahaleleri ile işleri yoluna

koyma çalışmaları ile ilmin yayılması husûsundaki çalışmaları gibi nice hizmetler yapmıştır. O'nun hizmetleri anlatılamayacak kadar çok ve büyüktür. Kur'ân-ı kerîmi tamamen ezberlemesi, emîn bir kimse olması, güzel yazı yazması gibi birçok meziyetlere sahiptir. Zaten Resûlullah efendimizin zamanında vahiy kâtibi olmak şerefine kavuşmuştu. Bütün Ehl-i Beyt ve Eshâb-ı kiram arasında, o derece üstün bir itibara erişmişti ki, Cum'a günleri sokağa çıktıkları vakit, ilim ve irfanına hayran kalan Medine ahâlisi kendisini, tam bir iştiyâkla karşılarlardı. Halkın bu teveccühünden utanan Zeyd bin Sabit (radıyallahü anh) hemen evine giderdi. Bu hâlini suâl edenlere "İnsanlardan haya etmeyen, Allahtan utanmaz." buyururlardı. Birisi bir mesele sorarsa, soran kimse güzel ahlâka mâlik değilse cevap vermezdi.

Zeyd İbni Sabit (radıyallahü anh) vefât edince, Ebû Hüreyre (radıyallahü anh) "Bu ümmetin âlimi vefât etti. Umulur ki, Allahü teâlâ, Abdullah İbni Abbas'ı (radıyallahü anh) ona halef buyurur" demişti. Zeyd bin Sâbit'in oğlu Hârice-tebni-Zeyd, Fukahâ-i Seb'a denilen yedi büyük âlimden birisidir.

İbn-i Ebî Davûd: "Zeyd bin Sabit, Eshâb-ı kiram içinde, insanların en âlimi idi. Dînî ilimlerde tam bir meleke sahibi idi." buyururlardı.

Enes bin Mâlik hazretlerinden rivâyet olunur ki: Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) "Ümmetimin en merhametlisi Ebû Bekir, Allahın dînî husûsunda en şiddetlisi, yani sabit kadem olanı Ömer, en ziyâde hayaya mâlik olan Osman ve ferâizi (ahkâm-ı dîniyyeyi) en iyi bileni Zeyd İbni Sabittir."

Buyurmuşlardır. Eshâb-ı kiram arasında fıkıh ilminde dört sahabe meşhûrdur. Bunlar, Zeyd bin Sabit, Abdullah bin Mes'ûd, Abdullah bin Ömer ve Abdullah bin Abbâs'dır. Bütün dünyâya yayılan fıkıh ilminin kaynağı bu dört büyük Sahâbîdir.

Zeyd bin Sâbit'in Peygamberimizden (aleyhisselâm) rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden bazıları şunlardır:

"Kim İslâm dininden başka bir milletin (dînin) yemîni üzerine yalan yere, bile bile yemîn ederse, o dediği gibi olur. Kim kendini bir şeyle öldürürse, kıyâmet günü onunla azâb olunur. Bir kişi üzerine, mâlik olmadığı şeyde nezretmek yoktur. Bir mü'mine la'net etmek, onu öldürmek gibidir."

"Kim dünyalık peşinde olarak sabahlarsa, Allahü teâlâ O'nun işini zorlaştırır, malzemesini dağıtır. Kendisini aç gözlü kılar, yoksulluğu gözünün önünde canlandırır. Dünyadan da nasîbinden fazla bir şey kendisine verilmez. Ama âhiret düşüncesiyle sabahlayan kimsenin işini Allahü teâlâ kolaylaştırır, varlığını (servetini) korur, kalbini zenginleştirir, kendisi yüz çevirdiği halde dünyâ kendisine teveccüh eder (yönelir)."

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Üsûd-ül-gâbe cild-2, sh. 278

2) El-İsâbe, cild-1, sh. 543

3) Tezkîret-ül-huffâz, cild-1, sh. 30

4) Hulâsatü Tezhîbi'l-Kemâl, sh. 108

5) Şezerât-üz-Zeheb, cild-1, sh. 54

6) Tabakât-üş-Şirâzî, sh. 46

7) Tabakât-ul-Kurrâ cild-1, sh. 296

8) Tabakât-ul-Kurrâ Liz-Zehebî, cild-1, sh. 35

9) El-İber, cild-1, sh. 53

10) En-Nûmûz-Zâhire, cild-1, sh. 130

11) Tam İlmihâl Se'âdet-i Ebediyye sh. 1088

12) Eshâb-ı Kirâm sh. 414